

Τα Θαλάσσια Σύνορα Βασίλης Μούτσογλου π. Πρέσβης

Με δημοσίευμα του στα ΝΕΑ της 28-03-2020 υπό τον τίτλο «Η διένεξη του Αιγαίου, οι εσφαλμένες ελληνικές θέσεις και το κλειδί για μια ειρηνική επίλυση» ο κ. Αλέξης Ηρακλείδης, παραβλέποντας ότι τα ελληνοτουρκικά προβλήματα δεν άπτονται του Διεθνούς Δικαίου στα πλαίσια του διεθνούς συστήματος (όπου τα δικαιώματα της Ελλάδας είναι ξεκάθαρα) αλλά προκύπτουν λόγω της βούλησης της Τουρκίας για εφαρμογή του δικαίου του ισχυρότερου, προβάλλει μια σειρά ελληνικών θέσεων, τις οποίες θεωρεί ότι ανήκουν στην εθνικιστική σχολή σκέψης, και τις οποίες θεωρεί εσφαλμένες.

Στα πλαίσια της Εταιρείας Γεωγραφικών Μελετών του Στράβωνα θα θέλαμε να αναδείξουμε έναν από τους ισχυρισμούς του αρθρογράφου που είναι αντικειμενικά και ιστορικά λανθασμένος.

Ο αρθρογράφος παρουσιάζει την (λανθασμένη κατά την άποψη του) θέση της Ελλάδος περί θαλασσιών συνόρων, δηλαδή ότι τα θαλάσσια σύνορα στο Ανατολικό Αιγαίο είναι επακριβώς καθορισμένα με βάση τη Συνθήκη της Λωζάννης, η οποία ορίζει πως ό,τι βρίσκεται στα τρία μίλια από την Τουρκία (π.χ. νησίδες, βραχονησίδες, βράχοι, ύφαλοι) είναι τουρκικό και ό,τι βρίσκεται πέραν των τριών μιλίων είναι ελληνικό, όπως π.χ. οι δύο βραχονησίδες Ίμια. Συνεπώς, συνεχίζει ο αρθρογράφος παρουσιάζοντας την (εσφαλμένη κατά την άποψη του) ελληνική θέση, αφού τα θαλάσσια σύνορα στο Αιγαίο είναι επακριβώς καθορισμένα, δεν υπάρχει κανένα έδαφος για «γκρίζες ζώνες».

Σε απάντηση αυτών ο αρθρογράφος προβάλλει (την δική του «ορθή» άποψη) ότι σε σχέση με τις θέσεις αυτές, τα θαλάσσια σύνορα στο Ανατολικό Αιγαίο δεν είναι επακριβώς καθορισμένα, πέραν των Δωδεκανήσων. Επακριβώς καθορισμένα είναι μόνο τα θαλάσσια σύνορα μεταξύ Ελλάδας (Δωδεκάνησα) και Τουρκίας, από το Καστελόριζο μέχρι το Αγαθονήσι (το βορειότερο νησί των Δωδεκανήσων) και αυτό επειδή η Ιταλία όταν κατείχε τα νησιά αυτά φρόντισε να τα οριοθετήσει επακριβώς κατόπιν διαβουλεύσεων με την Τουρκία.

Καταρχάς βέβαια παρά τα «επακριβώς καθορισμένα» σύνορα στα Δωδεκάνησα, η Τουρκία εγείρει θέμα γκρίζων ζωνών ακριβώς στα Δωδεκάνησα π.χ. στο Αγαθονήσι ή στα Ίμια (που δεν ανήκουν βέβαια στο βορειοανατολικό Αιγαίο αλλά στα Δωδεκάνησα) με την ιταλική πλευρά αρχικά να κάνει την ανήξερη μέχρι να αναγκασθεί τελικά να παρουσιάσει τους χάρτες οριοθέτησης.

Σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς αυτούς το άρθρο 5 της Συνθήκης Ειρήνης του Λονδίνου της 17/30.5.1913 αναθέτει στους ηγεμόνες της Γερμανίας, Αυστρίας, Γαλλίας, Βρετανίας, Ιταλίας και Ρωσίας να καθορίσουν το καθεστώς των νήσων του Αιγαίου πλην της Κρήτης. Με την Διακοίνωση της 13.2.1914 ανακοινώνεται η απόφαση των Μεγάλων Δυνάμεων να παραχωρήσουν στην Ελλάδα όλα τα νησιά που κατείχε η τελευταία στο Αιγαίο, (δηλαδή όλα πλην Δωδεκανήσου) εκτός της Ίμβρου, Τενέδου και Καστελόριζου, την ημέρα που τα Ελληνικά στρατεύματα θα

αποχωρούσαν από την Βόρεια Ήπειρο. Τα ελληνικά στρατεύματα αποχώρησαν σχεδόν αμέσως από την Βόρεια Ήπειρο (που ανακήρυξε εαυτήν ανεξάρτητη) και η Ελλάδα αποκατέστησε και νομικά την κυριαρχία της επί του συνόλου των νήσων του Αιγαίου από τον Φεβρουάριο 1914. Επομένως το άρθρο 12 της Συνθήκης της Λοζάνης επιβεβαιώνει απλώς το εν λόγω γεγονός διατηρώντας την τουρκική κυριαρχία σε ορισμένα εξ αυτών (Εκτός αντιθέτου διατάξεως της παρούσης Συνθήκης, αι νήσοι, αι κείμεναι εις μικροτέραν απόστασιν των τριών μιλίων της ασιατικής ακτής, παραμένουσιν υπό την τουρκικήν κυριαρχίαν). Επομένως τα θαλάσσια σύνορα είναι καθορισμένα επακριβώς στη μέση γραμμή ή μέχρι τα 6 μίλια, ενώ οι γραμμές βάσης δεν έχουν καθοριστεί από αμφότερες τις χώρες (το πρόβλημα πάντως δεν έγκειται εκεί αλλά στην κυριαρχία των νήσων και νησίδων που αβασίμως αμφισβητείται από την Τουρκία).

Με την ευκαιρία ας υπογραμμίσουμε ότι η Γεωγραφία μπορεί να είναι η σχηματική απεικόνιση του κόσμου μαζί με ό,τι αυτός συμπεριλαμβάνει, αλλά ενίοτε οι αντιλήψεις περί αυτής διαμορφώνονται και από τις ανθρώπινες παρεμβάσεις, όχι μόνο τις τεχνολογικές αλλά και τις πολιτικές, όπως προκύπτουν από την ονοματολογία.

Η Τουρκία δεν αρκείται στις αξιώσεις της στο Αιγαίο επικαλούμενη ανακριβώς διατάξεις του Διεθνούς Δικαίου, ή απορρίπτοντας τες ολοσχερώς, μιλώντας για τον θάνατο της Συνθήκης της Λοζάνης ή τα σύνορα της καρδιάς της, αλλά επεκτείνει τις διεκδικήσεις της και στην Μεσόγειο, βασιζόμενη κυρίως στο δίκαιο του ισχυρού.

Καθόσον αφορά το Αιγαίο Πέλαγος, το πού τελειώνει αυτό και το πού αρχίζει η ανατολική Μεσόγειος, η μια και ενιαία Μεσόγειος, είναι δευτερεύον ζήτημα. Η ορολογία «Ανατολική Μεσόγειος» αποτελεί εφεύρημα των χωρών της Δυτικής Μεσογείου που ήθελαν να αποκλείσουν την Ελλάδα από την Συνεργασία των Χωρών της Δυτικής Μεσογείου 5+5, προβάλλοντας ότι η Δυτική Μεσόγειος είναι περιοχή ειρήνης και συνεργασίας σε αντίθεση με την Ανατολική που είναι περιοχή συγκρούσεων.

Η Ελλάδα δεν συναίνεσε στην (ανεπίσημη) πρόταση της Αιγύπτου για υποβολή αίτησης προσθήκης των δυο χωρών στην συνεργασία των 5+5 (ίσως η πρόταση θα συναντούσε άλλωστε την άρνηση μιας ή δυο μεγάλων βορείων χωρών της Δυτικής Μεσογείου) και προχώρησε στις δυο ξεχωριστές τριμερείς συνεργασίες της στην ανατολική Μεσόγειο, προκειμένου να αποφύγει το αγκάθι του Ισραήλ για τις αραβικές χώρες. Η Τουρκία, κινούμενη και αυτή στο πνεύμα των ισχυρισμών της Συνεργασίας 5+5, ομιλεί περί κάποιας οντότητας που την ονομάζει «Ανατολική Μεσόγειο» στην οποία εκείνη θα είχε τον καθοριστικό λόγο, επειδή διαθέτει την μεγαλύτερη ακτογραμμή.

Μπορεί φασιστικές αντιλήψεις να ομιλούν περί Mare Nostrum ή Mavi Vatan (Γαλάζια Πατρίδα), ωστόσο η πραγματικότητα δεν μπορεί να αντικατασταθεί από οποιασδήποτε φύσης ονοματολογία, ούτε το δίκαιο του ισχυρού να παραγάγει αποτελέσματα τον 21^ο αιώνα, εάν δεν το επιτρέψει η (παραπαίουσα πάντως) διεθνής κοινότητα.